

Haarlem

Gemeente Haarlem

Maarten Divendal

Wethouder Onderwijs, Jeugd, Sport,
Beheer en onderhoud openbare ruimte en Milieu

Retouradres Postbus 511, 2003PB Haarlem

geadresseerde

Datum 16 december 2009
Ons kenmerk STZ/JOS/2009/2009/224237
Contactpersoon P. Platt
Doorkiesnummer 023-5113484
E-mail plattp@haarlem.nl
Bijlage(n) 1
Onderwerp verslag conferentie diversiteit '09

Geachte heer/mevrouw,

Bijgevoegd zend ik u het verslag van de werkconferentie: "diversiteit in het Haarlemse onderwijs". Het aantal deelnemers was groot. Vertegenwoordigers vanuit het onderwijs, welzijn, de zorg en politiek waren ruim aanwezig. De uitwisseling in de diverse groepen hebben bruikbare aanbevelingen opgeleverd. Ik kijk terug op een geslaagde conferentie.

De aanbevelingen zullen via de regiegroep van het Convenant Lokaal Onderwijsbeleid nader worden uitgewerkt in de werkgroep "komen-en-gaan" om vervolgens in het beleid van schoolbesturen en gemeente opgenomen te worden.

Zoals toegezegd heeft de heer Zeki Arslan, ambassadeur Gemengde Scholen, de staatssecretaris Sharon Dijksma voorgesteld de Gemeente Haarlem aan te melden als pilot-gemeente "Gemengde Scholen". Het aantal pilot-gemeenten was al bepaald. Om die reden is voorgesteld om de Gemeente Haarlem als volggemeente aan te haken. Ik heb ingestemd met dit voorstel. Het biedt de mogelijkheid om gebruik te maken van de deskundigheid van het kenniscentrum gemengde scholen maar ook om ervaringen van pilot-gemeenten te benutten op een manier die past in het lokale beleid.

Met vriendelijke groet,

Maarten Divendal

Verslag Werkconferentie diversiteit in het Haarlemse onderwijs 10 september 2009

Aanleiding

In het Convenant Lokaal Onderwijsbeleid 2006-2010 dat door schoolbesturen voor primair en voortgezet onderwijs en gemeente Haarlem is afgesloten, benadrukken alle partijen de bindende functie van basisscholen in de wijk. Zij hebben afgesproken, dat: "Gemeentebestuur en schoolbesturen de wettelijke plicht willen aangrijpen elkaar nadrukkelijk (aan) te spreken over segregatie en spreidingsbeleid, om de wijkgerichte basisschool meer handen en voeten te geven." Voorgaande wordt vastgelegd in afspraak 11 van het Convenant, waarin verder staat "in het kader van het bestrijden van segregatie onderzoeken basisschoolbestuur en gemeentebestuur de mogelijkheid om de bindende functie van de basisscholen in achterstandswijken te versterken in combinatie met overige voorzieningen (waaronder de brede school). Nadrukkelijk wordt bezien of geografische herordening en uitruil van basisscholen tussen besturen onderling, hier een positieve bijdrage aan kan leveren."

Hiernaast wordt halverwege deze bestuursperiode door rijksbeleid een actieve rol van gemeenten in samenwerking met schoolbesturen m.b.t. diversiteit in het onderwijs wordt gevraagd. Het Kenniscentrum Gemengde Scholen wordt opgericht. Pilotgemeenten worden geselecteerd en begeleid bij het ontwikkelen en inzetten van instrumenten door genoemd Kenniscentrum. Gemeenten zien en laten zien wat segregatie in hun eigen gemeente inhoudt en welke maatregelen ingezet kunnen worden om die te bestrijden..

Niet alleen schoolbesturen en gemeentebesturen buigen zich over dit onderwerp. Het bestrijden van segregatie en het bevorderen van integratie leeft ook onder ouders. Zij spelen hierin een belangrijke actieve rol. Steeds vaker geven ouders aan segregatie op de scholen waar hun kinderen onderwijs volgen, een probleem te vinden. Een aantal in ouderinitiatieven georganiseerde ouders vragen schoolbestuur en gemeentebestuur hier actie tegen te ondernemen. Zo heeft het platform Allochtone Ouders in het Onderwijs bijvoorbeeld dit thema onder meer in Haarlem hoog op de agenda gezet.

Haarlem is nog geen pilotgemeente, maar denkt hierover na. Zij wil geïnformeerd worden over het ontwikkelde instrumentarium en de effectiviteit ervan. Op basis hiervan kunnen oplossingsrichtingen ontwikkeld worden om segregatie tegen te gaan en integratie in het Haarlems onderwijs te bevorderen.

In het licht van genoemde ontwikkelingen en afspraken heeft een werkgroep, bestaand uit vertegenwoordigers van schoolbesturen primair onderwijs en de gemeente, naar mogelijkheden gezocht om integratie en diversiteit in het onderwijs te bevorderen. Het organiseren van een werkconferentie is een instrument, een startpunt om met alle betrokken partijen over dit onderwerp te praten en aanbevelingen te formuleren.

Welkomstwoord

De dagvoorzitter dhr. Mohammed Magdi, medewerker van Forum Instituut voor Multiculturele ontwikkeling, heet alle aanwezigen van harte welkom op de werkconferentie 'Diversiteit in het Haarlemse onderwijs'.

Het doel van de werkconferentie is om samen het onderwerp diversiteit in het Haarlemse onderwijs onder de loep te nemen.

Zoals in het programma van de werkconferentie staat vermeld, wordt het een actieve zoektocht naar effectieve middelen die kunnen worden ingezet om diversiteit en integratie van alle Haarlemse leerlingen te bevorderen. In de multidisciplinaire samengestelde werkgroepen staat de vraag centraal of de aanwezigheid van mening is of er sprake is van segregatie op de Haarlemse scholen. En tijdens de tweede ronde wordt in werkgroepsverband gediscussieerd over mogelijke oplossingen in het Haarlemse en wat rol iedere partner hieraan kan bijdragen.

In het plenaire programmaonderdeel wordt een beeld van de feitelijke situatie in Haarlem op basis van het genoemde onderzoek gegeven. Ook staat de vraag centraal of er sprake is van onderwijssegregatie in Haarlemse wijken. Ook zal hierbij betrokken worden hoe in andere gemeenten naar mogelijkheden gezocht wordt om de diversiteit op scholen te vergroten. Dhr. Guido Walraven, vertegenwoordiger van het Kenniscentrum Gemengde scholen zal Haarlemse cijfers uit het landelijke onderzoek naar witte en zwarte scholen en hun buurt presenteren. Het Kenniscentrum dat op initiatief van de staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen is opgericht, heeft de opdracht om het landelijk beleid gemengde scholen verder te ontwikkelen en te vertalen naar lokaal niveau. Dhr. Arslan, ambassadeur Gemengde scholen staat uitvoeriger bij deze ontwikkelingen stil.

De bevordering van integratie en diversiteit in het onderwijs vraagt actieve inspanning van gemeente, ouders, scholen en overige partners binnen het onderwijs- en jeugdbeleid. Alle werksoorten zijn vandaag aanwezig. Het Platform Allochtone Ouders in het Onderwijs en de SAMS zijn ook uitgenodigd en aanwezig. Met behulp van de inbreng van het Kenniscentrum Gemengde scholen, de Stichting Kleurrijke Scholen en Forum wordt vandaag de uitdaging van deze zoektocht aangegaan.

Haarlems beleid

Toespraak Maarten Divendal, wethouder Onderwijs, Jeugd en Sport

In het coalitieakkoord van het College van B&W van de huidige bestuursperiode 2006-2010 wordt als speerpunt geformuleerd: "wij willen bevorderen dat Haarlemmers – jong en oud – samen leren, samen wonen en samen kunnen werken. Het ontstaan van zwarte en witte scholen is daarmee in tegenspraak, net als zwarte en witte wijken. Een verregaande samenwerking en afstemming tussen het openbaar en bijzonder onderwijs in buurten en wijken is daartoe een vereiste. Op het gebied van onderwijs en volkshuisvesting zullen concrete initiatieven worden opgenomen om sociaal-economische menging te bevorderen. De coalitie ontmoedigt het ontstaan van scholen die per definitie sociaal-economische segregatie bevorderen."

De werkgroep, bestaande uit drie schoolbesturen uit Schalkwijk en vertegenwoordigers van de gemeente hebben deze werkconferentie georganiseerd met als doel om te komen tot stimuleringsmaatregelen ten behoeve van diversiteit in het Haarlemse onderwijs. Er is hierbij gekozen voor een brede benadering omdat kinderen niet alleen onderwijs volgen, maar ook deelnemen aan buitenschoolse opvang, sportverenigingen, wijkactiviteiten, de muziekschool, etc. Vaak vinden de activiteiten van de kinderen buurtgericht plaats. Het streven is om een aanpak te realiseren die er op gericht is dat alle kinderen, ongeacht achtergrond of kleur, gelijke kansen krijgen.

Ieder kind moet gelijke kansen krijgen, als het gaat om opvoeding, onderwijs en deelname aan activiteiten. Om dit te bereiken dient zo jong mogelijk het contact tussen kinderen en hun ouders gestimuleerd te worden. Tussen 0 en 4 jaar kan dit via de kinderopvang en de peuterspeelzalen. In deze fase moeten drempels worden weggenomen om menging te stimuleren. Vanuit de gemeente kan dit via de facilitering van peuterspeelzalen en VVE. Sociaal-activeringsprogramma's moeten er op gericht zijn de ouders van deze jonger kinderen te betrekken bij de activiteiten van kinderopvang en peuterspeelzaalwerk.

Vanaf het 4^e jaar komen diverse werksoorten in beeld rond het kind die allen kunnen bijdragen aan menging van de kinderen: het onderwijs maar ook alle instellingen die meewerken in het model School-in-de-wijk. De wethouder is van mening dat de gewenste menging niet alleen via het onderwijs moet plaatsvinden, maar juist in de niet-schoolse periode. Kinderen zijn onderdeel van hun wijk en gaan niet allemaal naar dezelfde school. Zij kunnen echter wel gestimuleerd worden om elkaar te ontmoeten bij andere activiteiten, zoals die aangeboden worden via de aanpak School-in-de-wijk.

Op oudere leeftijd (12 jaar en ouder) kunnen wijkprojecten en maatschappelijke stages bijdragen aan de gewenste mening. Kern van mijn boodschap is eigenlijk: zorg dat alle kinderen in contact met elkaar blijven.

Maar hoe organiseer je dat? Het opleggen van bovenaf werkt niet. Het kabinet heeft onlangs erkend dat 'spreidingsmaatregelen negatieve sociale effecten' kunnen hebben. Zij verwijst naar het mislukken van het Amerikaanse systeem waarin kinderen jarenlang per bus gespreid werden. De wethouder deelt de mening dat de woonsegregatie onbedoeld door het spreidingsbeleid werd versterkt. Postcodebeleid is geen goed antwoord op de wens tot menging. Sturing op aanmelding en inschrijving biedt hierin meer mogelijkheden. De wethouder geeft aan benieuwd te zijn naar reacties van de aanwezigen hierop.

Ook de rol van ouders is hierbij belangrijk. Hij heet dan ook de vertegenwoordigers van het PAOO van harte welkom. Door sterk betrokken te zijn bij de ontwikkeling van het kind en zijn omgeving en open te staan voor de verschillen tussen kinderen, wordt menging een natuurlijk proces zonder dat de eigen identiteit in het geding komt. Gericht zijn op wat een kind nodig heeft om in de Nederlandse samenleving goed te kunnen functioneren is een belangrijke attitude.

Voorts is het belangrijk om samen na te denken over de wijze waarop de kwaliteit van het onderwijs versterkt wordt, vooral op die scholen waar veel kinderen zitten die extra aandacht nodig hebben. Hier ligt een mogelijkheid om ongeacht de samenstelling van de populatie alle kinderen het onderwijs te bieden waar ze recht op hebben. Dit is echter een beslissing op rijksniveau en van de schoolbesturen.

Tot slot geeft de wethouder in samenwerking met de schoolbesturen prioriteit aan initiatieven die gericht zijn op menging zowel in de school als in het kader van 'school-in-de-wijk'. Via facilitering en subsidies is dit mogelijk, zoals in het kader van de realisering van het Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs.

Landelijk beleid Gemengde Scholen, door Zeki Arslan, ambassadeur Gemengde Scholen
Nederlandse taal is een must! Voor iedereen die in Nederland leeft, woont, werkt en leert. Er ontstaat een zorgelijke situatie, omdat de zogenaamde 2^e en 3^e generatie weinig taalvaardigheden in het Nederlands hebben en qua taalbeheersing onder het gewenste niveau

presteren. Deze groepen raken steeds meer in een isolement, doordat zij in bepaalde wijken wonen, specifiek werk verrichten en hun kinderen over het algemeen onderwijs op 'zwarte scholen' volgen.

Het gevoel van urgentie gaat steeds meer overheersen. Een prangende vraag wordt gesteld bij de regelmatige constatering dat er tweedeling ontstaat, dat er sprake is van toenemende segregatie. Welke toekomst hebben wij samen in Nederland voor ogen, als het gaat om onderwijs? En wanneer wij segregatie in het onderwijs willen bestrijden, wat gaan wij hieraan doen?

Het kabinetsbeleid is hierin duidelijk en is gericht op het tegengaan van segregatie in het onderwijs. Beleidsmiddelen zijn hiertoe ontwikkeld. Gemeenten worden verplicht tot overleg met schoolbesturen over mogelijkheden om segregatie tegen te gaan. Deze verplichting geldt al vanaf 2006, en recent zijn hier ook middelen voor gemeenten voor gereserveerd. Deze middelen worden onder meer ingezet bij het opzetten van pilots om te experimenteren met diverse maatregelen om diversiteit in het onderwijs te stimuleren. Hierbij kan gedacht worden aan vaste momenten voor aanmelding voor een basisschool, lotingsprocedures voor scholen waar het aantal aanmeldingen groter is dan het aantal plaatsen, voorlichtingsactiviteiten voor ouders, ondersteuning van ouderinitiatieven, bevorderen van contacten tussen 'witte en 'zwarte' scholen.

Er zijn complexe maatregelen in dit kader te bedenken, zoals bijvoorbeeld het spreidingsbeleid. Welke criteria hanteer je dan bij een verdeling van leerlingen over scholen van bijvoorbeeld verschillende schoolbesturen?

Complexiteit vraagt om een gezamenlijke aanpak. Voordat er sprake kan zijn van een gezamenlijke brede aanpak, is het noodzakelijk om vast te stellen hoe door de verschillende werksoorten, waaronder gemeente en schoolbesturen gedacht wordt over segregatie. Welke definitie hanteren de partners? Wanneer vinden zij dat hiervan sprake is? Waar komt de segregatie voor? Vindt men het een probleem? Pas wanneer hier een duidelijk antwoord op is, is het tijd om stil te staan bij de vraag of er wel of geen beleid gevoerd moet worden en voor welk beleid en instrumenten gekozen wordt.

Dhr. Arslan adviseert de aanwezigen op de werkconferentie de discussie in de werkgroepen niet te voeren over etnische segregatie, maar meer over de segregatie naar sociaal-economisch kenmerken (arm/rijk).

Om dit proces landelijk te begeleiden is het Kenniscentrum Gemengde Scholen door de staatssecretaris van Onderwijs & Wetenschappen opgericht. Dit Kenniscentrum heeft als doel kennis verder te ontwikkelen en ervaringen rond segregatie en integratie te delen. Voorts verricht het centrum onderzoek naar witte en zwarte scholen en hun buurt, en de ontwikkelingen hierin. Ook analyseert het Centrum de experimenten en de inmiddels ontwikkelde instrumenten en verzamelt good practises. Zij heeft ook de taak om gemeenten hierin te adviseren en te begeleiden, zoals nu het geval is bij de pilotgemeenten. Ook richt zij zich bij de advisering en begeleiding op scholen en schoolbesturen voor primair en voortgezet onderwijs én op ouders en ouderinitiatieven en -organisaties.

Zoals reeds gemeld, is het mogelijk om gemeente Haarlem als pilot aan te melden. Dhr. Arslan spreekt de hoop uit dat hij aan het einde van de werkconferentie de aanmelding namens de staatssecretaris in ontvangst kan nemen. Hij wenst alle aanwezigen een inspirerende werkconferentie toe.

Haarlem in beeld, door Guido Walraven, vertegenwoordiger van St. Kenniscentrum Gemengde scholen

Wegens technische storingen kan de beamer niet geactiveerd worden. Na de werkconferentie is de presentatie van dhr. Walraven aan alle deelnemers gezonden. Zijn presentatie wordt derhalve integraal aan dit verslag toegevoegd.

Terugkoppeling uit werkgroepen

Is er sprake van segregatie op Haarlemse scholen?

De werkgroepen buigen zich in de eerste sessie over de vraag of er sprake is van segregatie op Haarlemse scholen. Er wordt geconstateerd dat hiervan sprake is. In verschillende groepen wordt gesproken over de verschillende lijnen, waarlangs segregatie loopt. Bediscussieerd wordt of segregatie langs de etnische of langs de sociaal-economische lijn loopt? En in hoeverre dat ook samen kan vallen?

Uitgangspunt is dat de scholen zo veel mogelijk een afspiegeling van de wijk zijn. Dat wordt als goed gewaardeerd. De praktijk laat echter zien dat dit onvoldoende lukt. Uit de discussie komt dat er van een witte vlucht naar bijvoorbeeld scholen in randgemeenten sprake is. Segregatie is een maatschappelijk probleem en een taalprobleem. Ook de volkshuisvesting wordt genoemd als aandachtspunt en het belang van de wettelijke verplichte burgerschapsvorming.

In de werkgroepen passeert een aantal vragen. Wanneer een wijk geen gemengde populatie kent, is dat dan een (maatschappelijk) probleem? Welke maatregelen kunnen genomen worden als een school te wit/wit of te zwart/zwart is? Is menging wel mogelijk? Hoe kan de functie van school 'om te verbinden' geëffectueerd worden?

In de discussie wordt de *kwaliteit van het onderwijs* als cruciale factor gezien. Of een school nu een witte of zwarte schoolpopulatie heeft, zou niet moeten uitmaken wanneer gekeken wordt naar de vereiste onderwijskwaliteit. Maar is dat ook zo? De ervaring leert volgens de aanwezigen dat het wel uitmaakt of een school (te) zwart of (te) wit is, als het gaat om diversiteit in het onderwijs.

De zwarte scholen zijn vaak goede scholen, maar zij moeten wel harder werken om het vereiste niveau en de einddoelen te behalen.

Wordt het probleem opgelost als de school gemengd is? Opgemerkt wordt dat het een effect op de taalontwikkeling van de leerlingen zal hebben. Er wordt uitgesproken dat de ontwikkeling van taalbeheersing hiermee op een hoger niveau komt.

Wanneer het gaat over *de rol en verantwoordelijkheden van ouders*, wordt geconstateerd dat de meeste autochone én allochtone ouders zich verantwoordelijk voelen voor de opvoeding en de ontwikkeling van hun kind. In de praktijk blijkt echter ook dat pogingen om kinderen met elkaar om te laten gaan na schooltijd problematisch is omdat de toegankelijkheid van gezinnen gering is.

Gesteld wordt dat in relatie met de keuzevrijheid van ouders voor een school, ouders vaak kiezen op grond van etniciteit en niet op grond van sociaal-economische factoren. Scholen ervaren sociaal-economische segregatie veelal als een groter probleem en ondersteunen het advies van dhr. Arslan om de discussie te voeren over de segregatie langs sociaal-economisch

kenmerken (arm/rijk).

Er zijn 4 lijnen waarlangs de segregatie volgens de aanwezigen verloopt:

1. de etnische lijn: dit is voor scholen niet oplosbaar.
2. de sociale lijn: scholen kunnen hieraan een bijdrage leveren.
3. de kwaliteit van het onderwijs: scholen hebben hierin de verantwoordelijkheid.
4. de vaardigheid in taal: scholen hebben hierin eveneens de verantwoordelijkheid.

Kortom, er spelen verschillende factoren bij diversiteit in het onderwijs een rol:

- de wijksamenstelling
- etnische en sociaal-economische factoren
- rol, verantwoordelijkheden en keuzen van ouders
- kwaliteit van onderwijs, beeldvorming over scholen / profilering van scholen
- aanwezigheid van een breder aanbod (NSO, VVE-peuterspeelzalen)

Opgemerkt wordt dat het zaak is de ambitie nuchter en begrensd te stellen.

Welke oplossingen zijn in Haarlem mogelijk en welke bijdrage kan iedere partner hieraan leveren?

In de eerste sessie is geconstateerd dat er sprake is van segregatie op de Haarlemse scholen, waarna in de tweede sessie met elkaar gesproken wordt over oplossingsgerichte activiteiten. Hieronder volgt de opbrengst vanuit de werkgroepen met betrekking tot mogelijke oplossingen.

1 Inrichting van de wijk

Schoolbesturen, woningbouwcorporaties, gemeente en andere partners werken samen aan de inrichting van de wijk. Er moet een goede analyse per wijk gemaakt worden. Beleid dient ontwikkeld te worden, geconcretiseerd in afspraken, om het verschijnsel van de witte vlucht tegen te gaan. Zo'n afspraak zou kunnen zijn: geen plaatsing van noodlokalen bij (witte) scholen die groeien ten koste van andere scholen.

Om te voorkomen dat bepaalde bevolkingsgroepen uitgesloten (dreigen) te worden, kan meer aanbod in aansluiting op schooltijden georganiseerd worden en moeten wellicht andere activiteiten aanvullend georganiseerd te worden (inspelen op wensen en behoeften van consumenten/bewoners).

2 Spreidingsbeleid

Door het ontwikkelen van een centrale inschrijvings-/aanmeldingsprocedure op scholen kan er een verdelingssystematiek over de scholen ontstaan. Hierdoor wordt ook een open en transparant toelatingsbeleid in werking gezet. Gedacht wordt in dit kader aan:

- een centrale aanmelding per stadsdeel door middel van samenwerking tussen besturen en schooldirecties;
- afspraken maken over aanname van gewichtenleerlingen en niet-gewichtenleerlingen;
- alleen voor wijken waar problemen zijn (anders gaan te vele kinderen naar de randgemeenten) ;
- afspraken met randgemeenten om de 'witte vlucht' naar deze gemeente te stoppen of voorkomen.

Niet alle aanwezigen kiezen voor een centraal geregisseerd aannamebeleid.

3 Aanpak gemengde scholen

De aanpak dient gericht te zijn op gemengde scholen. Er worden scholen in dit kader geselecteerd. Vervolgens wordt gewerkt om deze scholen op hetzelfde kwaliteitsniveau te brengen. Dit kan gebeuren door:

- werken aan beeldvorming: elkaar leren kennen, weten wat er in en om school speelt, school als onderdeel van de buurt positioneren (activiteiten, door samenwerking met andere instellingen zoals bijvoorbeeld sport, welzijn, buitenschoolse opvang);
- creëren van een natuurlijke leeromgeving waarbinnen gedifferentieerd kan worden;
- werken aan kwaliteit: scholen die als zwak bekend staan, kunnen door een andere aanpak ook sterk worden.

Goede kwaliteit van het onderwijs op de scholen is een must.

4 Voor- en vroegschoolse schoolse educatie (VVE)

VVE is van groot belang. Deelname aan deze voorzieningen is in sommige wijken nog gering. Suggestie is om VVE op alle peuterspeelzalen en scholen te organiseren. Hierbij moet het consultatiebureau betrokken worden, die een cruciale rol in de toeleiding van kinderen naar deze voorzieningen speelt en vanuit hun deskundigheid in gesprek met ouders/verzorgers hierover gaat. Alle partners, verbonden aan het Centrum voor Jeugd en Gezin hebben hier eveneens een belangrijke taak in. Hiernaast moeten de drempels voor deelname aan deze voorzieningen verlaagd worden (gratis kinderopvang en peuterspeelzaalwerk).

5 Integrale aanpak op een brede (buurt)school

Voorschoolse en andere wijkgerichte voorzieningen m.b.t. 0-4 jarigen kunnen op school gehuisvest worden. Ook is het reëel om samenwerkingsverbanden tussen school en andere disciplines in de wijk aan te gaan conform het School-in-de-wijk-principe, waardoor er een integrale aanpak (verder) ontwikkeld kan worden. Er kan dan inhoudelijke afstemming in relatie tot de pedagogische en didactische aanpak van school (buurtfunctie) plaatsvinden. Met de kleine brede buurtschool wordt spreiding van voorzieningen beoogd.

6 Samenwerking tussen scholen

Er wordt voorgesteld om samenwerking tussen scholen met een leerlingenpopulatie van 1.0 leerlingen en scholen met een zeer gemengde leerlingenpopulatie te stimuleren.

Samenwerking kan plaatsvinden in de vorm van het organiseren van activiteiten om leerlingen de multiculturele samenleving te laten ervaren, en elkaar te leren kennen.

Gedacht wordt aan bijvoorbeeld uitwisseling van 'vriendschapsscholen', een uitwisseling tussen te witte/witte scholen en te zwarte/zwarte scholen.

7 Waardering onderwijs

Belonen van scholen die een goede aanpak met betrekking tot diversiteit op school hebben ontwikkeld. Hiervoor zouden criteria ontwikkeld moeten worden.

8 Voorlichting ouders schoolkeuze

Met betrekking tot schoolkeuze moeten ouders/verzorgers verleid worden om hun kind op een gemengde school aan te melden door goede profilering van de school. Uitgangspunt hierbij is dat alle scholen kwaliteit hebben.

9 Ouderbetrokkenheid en- participatie

Het is belangrijk om ouders actief bij de school van het eigen kind te betrekken, zowel als hulpouder als in de formele schoolorganen (Oudercommissie en Medezeggenschap). De